

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ

БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ ҶСИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ
ИННОВАЦИОН ОМИЛЛАРИ: ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР
ТАЖРИБАСИ, ИМКОНИЯТЛАР ВА ИСТИҚБОЛЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ

“БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ИННОВАЦИОН ОМИЛЛАРИ: ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИ, ИМКОНИЯТЛАР ВА ИСТИҚБОЛЛАР”

Республика илмий-амалий анжумани

2019 йил 20 апрель

ТАХРИР ХАЙРАТ:

Н.Т.Тўхтенин – н.ф.н – и.т.д. ТошДшТ, профессор (qabdr)
Ш.Ж.Эрматов – н.ф.н – и.т.д. ТошДшТ, доцент
Т.С.Рисқулов – н.ф.н – и.т.д. ТошДшТ, профессор
Р.К.Хўсанов – н.ф.н – и.т.д. ТошДшТ, декан
З.А.Қодирова – Р.д. ТошДшТ, кафедра мудири
М.Х.Қамбаров – н.ф.н – и.т.д. ТошДшТ, кафедра мудири
Т.А.Саттукжон – ТошДшТ, кафедра мудири

Тошкент 2019

<i>Xasanova J.</i> Innovatsiya salohiyatu va undan foydalanish ko'rsatkichlari...	78
<i>Хабибова К.Б.</i> Мировой опыт применения кластерной модели развития сельского хозяйства в национальной экономике.....	82
<i>Zokirjonova F.Y.</i> Nomukammal raqobat sharoitida innovatsiyon ishlanmalar orqali korhona samaradorligini oshirishning ilmiy va nazariy jihatlar.....	84
<i>Қодиров Р.Т.</i> Қишлоқ хўжалигини барқарор ривожланишини таъминлашда инновацияларнинг ўрни.....	87
II. ЎЗБЕКИСТОНДА БАРҚАРОР ИҚТИСОДИЙ ЎСИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ИННОВАЦИОН ОМИЛЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ҲОЛАТИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ	
<i>Содиқов З.Р.</i> Миллий иқтисодиётнинг ташқи иқтисодий алоқаларини ривожлантиришда хорижий инвестицияларнинг аҳамияти.....	91
<i>Kadirova Z.A.</i> New direction for uzbek labor migrants.....	96
<i>Абдирашидов А.А.</i> МДХ мамлакатларида истеъмол товарлари бозори ривожланиши.....	98
<i>Саттикулова Г.А. , Абдуллаева Х.</i> Ижтимоий соҳада инновациялар – миллий иқтисодиёт ривожланишининг муҳим омили.....	101
<i>Makhmudova G.R.</i> The value of industry in the conditions of economic modernization.....	103
<i>Салаев Д.С.</i> Миллий иқтисодиётга хорижий инвестицияларни жалб этишнинг барқарор иқтисодий ўсишни таъминлашдаги аҳамияти.....	105
<i>Махмасобирова Н.</i> Сущность и особенности сельскохозяйственных кластеров.....	109
<i>Абдирашидов А.А., Пулатова М.Ф.</i> Худудий истеъмол товарлари бозорининг шаклланиши ва ривожланиши таҳлили методлари.....	113
<i>Қодиров Р.Т.</i> Қишлоқ хўжалигини инновацион ривожлантиришнинг шакллари, усуллари ва механизмлари.....	115
<i>Anarkulov A.</i> Faol investitsiya siyosatini yuritish iqtisodiy o'sish omili sifatida.....	118
<i>Abdurazakov S.F.</i> Inson kapitali samaradorligini oshirishda sport turizmining o'rni va uni O'zbekistonda rivojlantirish imkoniyatlari.....	120
<i>Закимов А.</i> Қорақалпоғистон Республикасида иқтисодий ўсишни таъминлашда қизилмия илдизини экспорт қилиш даражасини кўпайтириш имкониятлари.....	122
<i>Xudayberganov Z.</i> Sport turizmining mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri yo'nalishlari va uni rivojlantirish muammolari.....	125
<i>Ражабов С.З.</i> Валюта курсининг инновацион иқтисодиётга ўтишга таъсири.....	127
<i>Насиров К.Э., Хашимова Д.У.</i> О формировании и совершенствовании навыков и умений в учебно-профессиональной сфере общения с использованием мультимедийных программ.....	130
<i>Джалилов А.А., Джалилов Х.А.</i> Аксиоматика справедливости и эффективности в экономических моделях благосостояния.....	132

Из этого можно делать вывод что, кластер как совокупность различных участников, создает самую эффективную форму кооперации и производства и в результате сокращаются производственные и организационные затраты.

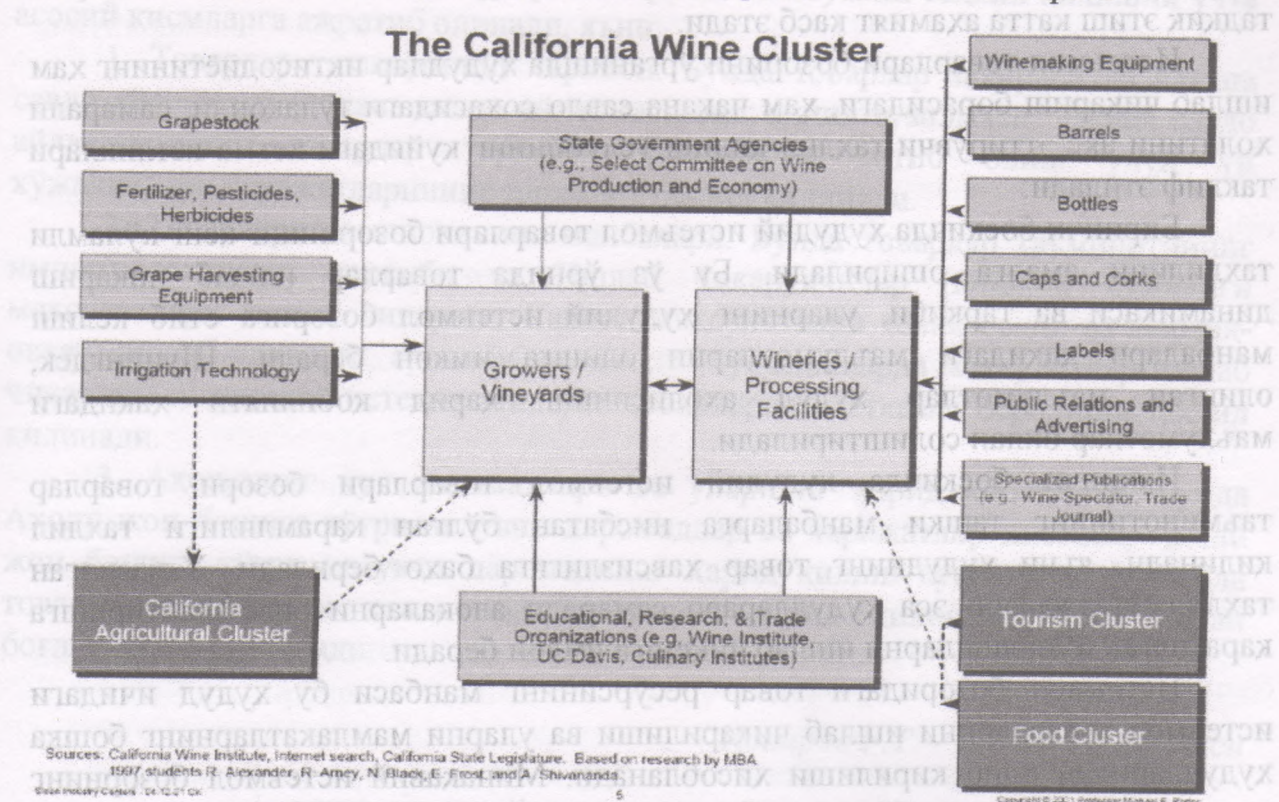

Рисунок 1. Винный кластер Калифорнии⁹²

В заключение можно сказать что, сельскохозяйственный кластер, как форма организации кооперации участников и предпринимательства, создает благоприятную среду для эффективного развития сельского хозяйства в определённом регионе, дает возможности для производства конкурентоспособных продукции и повышает экономическую активность в регионе. Кроме этого, в кластеры взаимно работают не только производители, но и исследовательские центры и университеты, которые играют важную роль в развитии кластера в целом.

Абдирашидов А.А. – и.ф.н. Ўзбекистон халқаро
ислом академияси
Пулатова М.Ғ. – Қозон Федерал Университети магистранти

ХУДУДИЙ ИСТЕЪМОЛ ТОВАРЛАРИ БОЗОРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА РИВОЖЛАНИШИ ТАҲЛИЛИ МЕТОДЛАРИ

Худудий истеъмол бозорини баҳолашда маҳсулот ва хизматларга бўлган талабни белгилаб берувчи аҳоли даромдлари, тўловга кодирлик даражаси; худудда оммавий истеъмол товарларини ишлаб чиқариш динамикаси, бошқа

⁹² https://www.researchgate.net/figure/The-California-winecluster_fig2_241283432

худуд ва хориждан олиб келинадиган маҳсулотлар сифати, ассортименти; аҳолига кўрсатилаётган хизмат характери ва сифати, маҳсулотлар ва хизматлар нархи, уларнинг динамикаси; маҳсулот сотиш; сервис хизмати каби омилларни тадқиқ этиш катта аҳамият касб этади.

Истеъмол товарлари бозорини ўрганишда худудлар иқтисодиётининг ҳам ишлаб чиқариш борасидаги, ҳам чакана савдо соҳасидаги тўлақонли, самарали ҳолатини акс эттирувчи таҳлил қилиш услубининг қуйидаги кетма-кетликлари таклиф этилади:

Биринчи босқичда худудий истеъмол товарлари бозорининг кенг кўламли таҳлилини амалга оширилади. Бу ўз ўрнида товарлар ишлаб чиқариш динамикаси ва таркиби, уларнинг худудий истеъмол бозорига етиб келиш манбалари ҳақидаги маълумотларни олишга имкон беради. Шунингдек, олинган маълумотлар худуд аҳолисининг ҳарид қобилияти ҳақидаги маълумотлар билан солиштирилади.

Иккинчи босқичда худудий истеъмол товарлари бозори товарлар таъминотининг ташқи манбаларга нисбатан бўлган қарамлилиги таҳлил қилинади, яъни худуднинг товар ҳавсизлигига баҳо берилади. Ўтказилган таҳлил натижалари эса худудлараро самарали алоқаларни ривожлантиришга қаратилган йўналишларни ишлаб чиқишга имкон беради.

Истеъмол бозоридаги товар ресурсининг манбаси бу худуд ичидаги истеъмол товарларини ишлаб чиқарилиши ва уларни мамлакатларнинг бошқа худудларидан олиб кирилиши ҳисобланади. Минақавий истеъмол бозорнинг товарлар таъминотига бўлган тобелик даражасини аниқлаш учун худудлараро алоқа таҳлилидан фойдаланамиз. Худудлараро алоқаларнинг баҳоланиши ва таҳлилини ўтказиш учун қуйидаги кўрсаткичлар тизимидан фойдаланиш таклиф қилинади.

1. Худуднинг ички ихтисослашиш кўрсаткичлари

1.1. Худудда ишлаб чиқарилаётган муайян бир товарнинг ички истеъмолдаги нисбий салмоғи, шу товарнинг ички талаби ва ишлаб чиқариш нисбатлари билан ўлчанади.

1.2. Худуднинг муайян товарга бўлган талабини қондириш даражаси, шу турдаги товар савдонинг умумий ҳажми ва потенциал талаб миқдорининг нисбатлари билан аниқланади.

2. Худудда товарлар оқими самарадорлигининг кўрсаткичлари

2.1. Худуддан товарларни олиб чиқиб кетиш салмоғи, муайян товар олиб чиқиб кетилишининг умумий миқдори ва реализациясининг умумий ҳажми билан топилади.

3. Худуднинг ташқи савдо сальдоси салмоғи-худуддан олиб чиқиб кетилган ва худудга олиб келинган товарлар ҳажмларининг нисбати.

Иқтисодий кўрсаткичларнинг мазкур тизими ички товар бозорларини ривожланиши ва самарали ташқи иқтисодий савдони шакллантиришга йўналтирилган худудий иқтисодий сиёсатни ишлаб чиқишда асос сифатида хизмат қилиши мумкин.

Учинчи босқичда ўтказилган таҳлил натижаларини ҳисобга олган ҳолда худудий истеъмол бозорининг ҳажми аниқланади.

Худудий истеъмол товарлари бозорининг таҳлили бўйича асосий йўналишларни танлаб оламиз.

Худудий истеъмол товарлари бозорини мажмуавий таҳлил қилишни ўрта асосий қисмларга ажратиб олинади, яъни:

1. Товарлар таклифининг таркиби. Бунда товарлар захираси ва чакана савдо айланмаси (чакана савдо айланмасининг яхлит тузилмаси, чакана савдо айланмасининг товарлар таркиби, Товарларни сотиб олиш учун уй хўжаликлари харажатларининг таркиби) таҳлил қилинади.

2. Товарлар таъминотининг манбалари. Бунда товарлар таъминотининг импорт (экспорт) таркиби ва Ишлаб чиқарувчилар (қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш, Саноат маҳсулотлари (озик-овқат ва ноозик-овқат) ишлаб чиқариш, ёрдамси ва шахсий хўжаликларда маҳсулотлар ишлаб чиқариш) томонидан истеъмолчиларга товарларнинг етказиб берилиши таҳлил қилинади.

3. Аҳолининг пул даромадлари ва уларнинг харид қобилияти. Бунда Аҳоли жон бошига тўғри келувчи даромадлар ва харажатлар нисбати, Аҳоли жон бошига тўғри келувчи даромаднинг харид қилиш қуввати ва МИТБда товарлар таъминоти ҳажми ва аҳолининг харид қилиш қуввати билан боғлиқлиги аниқланади.

Қодиров Р.Т. – ГулДУ ўқитувчиси

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ШАКЛЛАРИ, УСУЛЛАРИ ВА МЕХАНИЗМЛАРИ

Қишлоқ хўжалигида бозор муносабатларини тўғри ташкил қилиш ва аграр сиёсатни тўғри олиб бормасдан иқтисодий самарадорликка эришиб бўлмайди. Соҳани қўллаб-қувватлашнинг асосий кўрсаткичи сифатида товар ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлашни баҳолашдан фойдаланилади.

Қишлоқ хўжалигининг асосий жиҳатларидан бири озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг ҳақиқий ҳолатини тавсифлайди, озиқ-овқат маҳсулотларини етиштиришда аграр салоҳиятни аниқлайди.

Мамлакатимиз Президенти Ш.М.Мирзиёев ўзларининг нуткида: «Ҳозирги кунда фермер хўжаликлари ва умуман, қишлоқ хўжалиги соҳаси давлатимиз томонидан ҳар томонлама қўллаб-қувватланиб, уларга барча зарур шароит ва имкониятлар яратиб берилмоқда» деб таъкидлаб ўтган эди⁹³.

Давлатнинг иқтисодиётни қўллаб-қувватлашдаги асосий вазифаларини муваффақиятли амалга ошириш унинг иқтисодий имкониятлари, яъни салоҳияти даражасидан келиб чиқади.

⁹³ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. М. Мирзиёевнинг қишлоқ хўжалиги ходимлари кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи. 09.12.2017